

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Paweł Wojciechowski

Protokolant starszy inspektor sądowy Marta Brzezińska

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych radcy prawnego K. M.

w sprawie r. pr. **A. B.** obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w zw. z art. 8 ust. 1 oraz w zw. z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych,

po rozpoznaniu 16 lipca 2025 r. w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej na rozprawie, kasacji obrońcy obwinionej

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie z 18 kwietnia 2024 r., sygn. akt [...],

utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z 21 sierpnia 2023 r., sygn. akt [...],

uchyła zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Radca prawny A. B. została obwiniona o to, że w okresie od dnia 21 maja 2019 r. do dnia 18 października 2022 r., w G. i w innych miejscach, wykonywała zawód radcy prawnego w formie nieprzewidzianej przez obowiązujące przepisy prawa - poprzez świadczenie pomocy prawnej na rzecz klientów B. spółki z o.o., której przeważającym przedmiotem działalności jest działalność prawnicza, tj. popełniła czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 8 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

Orzeczeniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z 21 sierpnia 2023 r., sygn. akt [...], r. pr. A. B. uznana została za winną popełnienia zarzucanego jej czynu. Obwinionej wymierzono karę pieniężną w wysokości 20 000 zł oraz obciążono kosztami postępowania w kwocie 2 500 zł.

Odwołanie od powyższego orzeczenia wniosła obwiniona osobiście.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z 18 kwietnia 2024 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] z 21 sierpnia 2023 r., sygn. akt [...] oraz zasądził od obwinionej koszty postępowania odwoławczego w kwocie 2 000 zł na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Od tego orzeczenia kasację wniósł obrońca r. pr. A. B. – adw. J. P., który zaskarżył je w całości, na korzyść obwinionej.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił rażące naruszenie prawa:

a) art. 65 ust. 2ba u.r.p. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art 74¹ pkt 2 u.r.p. poprzez zaniechanie wyjaśnienia jaką wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę przyjęto za podstawę orzeczonej kary pieniężnej, jak również na jakiej podstawie wybrano najmniej korzystny stan prawny wobec obwinionej w zakresie ustalania wysokości kary, co doprowadziło do tego, że obwiniona nie zna podstaw

wymiaru wymierzonej kary dyscyplinarnej, co stanowi rażącego naruszenie prawa do obrony obwinionej wynikającego z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.;

b) art. 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez błędne uznanie, że spółki prawa handlowego nie mogą prowadzić działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług prawnych, podczas gdy żaden przepis ustawy nie ogranicza swobody działalności gospodarczej co do tego typu usług i mogą być one świadczone przez podmiot, który nie wykonuje zawodu radcy prawnego lub adwokata, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że skoro obwiniona świadczyła usługi prawne we współpracy ze spółkami prawa handlowego, to wykonywała zawód w formie nieprzewidzianej przez ustawę, a co w konsekwencji doprowadziło do wymierzenia obwinionej kary dyscyplinarnej,

c) art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., poprzez brak rozpoznania wszystkich zarzutów odwołania od orzeczenia Sądu I instancji tj. zarzutu naruszenia art. 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności, iż z treści uzasadnienia nie wynika wprost, jakie stanowisko zajął w tym zakresie Sąd II instancji, a wynika jedynie, iż Sąd I instancji - zdaniem WSD - ustalił prawidłowy stan faktyczny, zaś ww. zarzut był zarzutem o charakterze materialnym, a nie dotyczącym błędu w ustaleniach stanu faktycznego, a w konsekwencji brak wskazania w uzasadnieniu stanowiska WSD w tym zakresie, co uniemożliwiło, a już na pewno utrudniło poznanie przez obwinioną toku myślenia sądu odwoławczego i motywów nieuwzględnienia ww. zarzutu,

d) art. 68³ ust. 5 ustawy o radcach prawnych i art. 117 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 6 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. oraz art. 45 Konstytucji RP i art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, polegające pominięciu naruszenia prawa do obrony Obwinionej przez Sąd II instancji, poprzez uznanie, iż Sąd I instancji zasadnie przeprowadził postępowanie dyscyplinarne pod należycie usprawiedliwioną, chwilową nieobecność Obwinionej, co doprowadziło do naruszenia jej prawa do obrony;

e) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. poprzez dokonanie dowolnej, sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania oraz wskazaniem wiedzy i doświadczenia życiowego poprzez odmówienie wiary wyjaśnieniom obwinionej w części, podczas gdy przeprowadzone dowody nie przeczą tym wyjaśnieniom, co doprowadziło do błędnego ustalenia, że obwiniona jako radca prawny wykonywała zawód w formie sprzecznej z ustawą;

f) art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p. poprzez zaniechanie wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy tj. jakiego konkretnie świadczenia pomocy prawnej na rzecz Klientów B. miała dopuścić się obwiniona.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut kasacji uzasadnia jej wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z art. 62³ ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych kasacja może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa, jak również rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej, przy czym w świetle art. 62² ust. 1 ustawy, kasacją może być zaskarżone orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego.

Oznacza to, że kasacją nie może być zaskarżone orzeczenie sądu dyscyplinarnego I instancji, gdyż ono podlega kontroli odwoławczej. W kasacji nie można kwestionować ustaleń faktycznych tylko naruszenia prawa. Kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do prawidłowości w zakresie stosowania prawa przez sąd odwoławczy.

Zasadny jest zarzut z punktu c) kasacji, czyli naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych.

Zaniechanie rozpoznania zarzutu odwołania bezpośrednio przenosi się na nierozpoznanie istotnej kwestii w sprawie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny, jako że wprost łączy się z podstawą prawną zarzucanego obwinionej przewinienia zawodowego w sytuacji, gdy w odwołaniu zakwestionowała błędne uznanie przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny, że spółki prawa handlowego nie mogą prowadzić działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług prawnych.

Rozpoznanie zarzutu było konieczne nie tylko ze względów procesowych, gdyż zasadność przeciwnego twierdzenia skarżącej, nie byłaby obojętna w ocenie podstawy materialnej wniosku o ukaranie.

Wszak *prima facie* nie można nie zauważyć, że adresatem art. 8 ust. 1 i art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych są radcowie prawni, a nie spółka kapitałowa z ograniczoną odpowiedzialnością.

Skarżąca nie zarzuca naruszenia tych przepisów, natomiast uzasadnienie swojego prawa do świadczenia pomocy prawnej na rzecz klientów spółki B. łączy z podstawą prawną określoną w art. 2 ustawy z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców w zw. z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Nierozpoznanie zarzutu odwołania powoduje, że nie ustalono normy prawnej, która może stanowić adekwatną podstawę oceny ustalonego stanu faktycznego lub stwierdzenia braku właściwych ustaleń w tej sferze dla stosowania prawa materialnego, czyli oceny zasadności zarzutu wniosku o ukaranie.

Zwłaszcza, że skarżąca wskazuje, iż świadczyła na rzecz klientów spółki B. pomoc prawną odrębną od pomocy prawnej radcy prawnego, jako że posiada licencję doradcy restrukturyzacyjnego i w tym charakterze oraz zakresie jest to samodzielna i odrębna pomoc prawna, co ma wynikać z regulacji ustawy, a co najmniej pośrednio potwierdza też art. 87 § 1 k.p.c. zgodnie z którym pełnomocnikiem procesowym w sprawach restrukturyzacji i upadłości jest także osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Kwestia prawna może uwzględniać też art. 25a Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, który wszedł w życie 1 stycznia 2023 r., na podstawie uchwały Nr 1/2022 Krajowego Zjazdu Radców prawnych z 8 lipca 2022 r. w sprawie zmiany Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Rozpoznanie przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny wskazanego zarzutu odwołania powoduje, iż zarzut materialny kasacji z pkt b nie wymaga rozpoznania ze względu na ponowne rozpoznanie sprawy w drugiej instancji.

II

Brak zarzutu naruszenia art. 433 § 2 k.p. stanowi mankament zarzutu z punktu d) kasacji, dlatego nie można ocenić naruszenia przepisów wskazanych w zarzucie i pominięcia przez Sąd drugiej instancji prawa obwinionej do obrony.

III

Zarzut z punktu e) kasacji dotyczy ustaleń faktycznych Sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, przed którym obwiniona złożyła wyjaśnienia i który ustalił stan faktyczny, zaakceptowany przez Sąd drugiej instancji. Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, nie może stanowić zarzutu kasacyjnego. Zarzuty dotyczące ustaleń faktycznych przed Sądem dyscyplinarnym pierwszej instancji, nie podlegają kontroli przez Sąd Najwyższy.

Podobna ocena odnosi się do zarzutu z pkt f) kasacji, bowiem wprost dotyczy zaniechania wyjaśnienia istotnych okoliczności, czyli potencjalnie materiału dowodowego i braku ustaleń faktycznych.

IV

Uchylenie zaskarżonego orzeczenia obejmuje również orzeczenie o karze, dlatego zarzut z punktu a) kasacji nie podlega ocenie na etapie kasacyjnym, albowiem nie powinna wyprzedzać orzeczenia Sądu drugiej instancji.

Sumując, zasadny zarzut z punktu c) kasacji, wyżej oceniony w punkcie I uzasadnienia, zdecydował o uchyleniu zaskarżonego orzeczenia i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 537 § 1 k.p.k. w zw. z art. 74¹ § 1 pkt 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych).

[M. T.]

[r.g.]

Zbigniew Korzeniowski

Marek Siwek

Paweł Wojciechowski